

אבות תקנום

תמצית סוגיות ה"דף היומי"

מתוך "דרך ישרה" מסכת בכורות

דפים ל"א - ל"ח, פרשת בהקותי תשע"ט

דרך ישרה תמצית הדף

דף לא - לב

***ההנאה ומנין. *מכירת מעשר בהמה. *לא ילפינן בבכור.**

דני ההנאה ומנין 1. פסולי המוקדשין אחר שנפדו הנאתן לבעלים, והא דאמר הנאתן להקדש אתי שפיר רק למייד קדשי מזבח אי"צ העמדה והערכה, ולמייד שצריכים קאמר דמכיון שנמכרים באיטליו לכן נפדים ביותר. 2. בכור הנאתו לבעלים, דנמכר בבית ולא באיטליו. 3. מעשר אינו נמכר חי ושחוט תמים ובעל מום, והא אמרינן והנאתו לבעלים זהו בשל יתומים ומשום השבת אבידה, לאביי של יתומין נמכר בהבלעה ושל גדול אסור, ולרבא של יתומים כדרכו ושל גדול מבליעו בעורו חלבו גידו וקרנו ופליגי אי מבליעו בעצמות.

מנין דאסור למכור מעשר בהמה 1. לרב בגז"ש לא יגאל מחרמים ומופני, להוי"א לא יגאל דחרמים מיותר דנילף ממעשר או מבכור, או דנילף מעשר מבכור, ולמסקנא קרא והעברת יתירא. 2. לרבא באם אינו ענין כיון דלא יגאל דחרמים אינו צריך, משום שבבית הבעלים הוי כהקדש ואצל הכהן כחולין. 3. לרב אשי לא יגאל דמעשר זהו לא ימכר, כיון שמדובר דוקא מחיים שנאמר הוא ותמורתו. ואי"א לומר שנגאל לאחר מיתה, להוי"א דצריך העמדה והערכה בקדשי מזבח, ולמסקנא לאחר שחיטה כ"ש שאינו נפדה כיון שלא תופס פדיונו, ונקט לשון לא יגאל לומר שאינו נפדה ולא נמכר.

הקושיות דנילף לבכור שאינו נמכר 1. נילף מחרמים בגז"ש גאולה, ודחי דמעשר מופני. 2. נימא לא יגאל דמעשר לגופיה ולא תפדה דבכור אתי לאפנויי, ודחי דמעשר נאמר לשון גאולה דדמי טפי. 3. נילף בכור גז"ש העברה ממעשר, ודחי שנאמר הוא למעט בכור דלא נכתב בו לשון גאולה.

דף לג

***אכילת בכור בע"מ. *אין מרגילין בפסוה"מ. *הקזה לבכור. *תרומה תלויה.**

למי מאכילים בכור בעל מום 1. לב"ש לחבורה שכולה כהנים שנאמר ובשרם יהיה לך, לב"ה אף לישראל דכתיב הטמא והטהור יחדיו יאכלנו וכ"ש זר שאוכל בקק"ל, ולר"ע אף גוי שנאמר כצבי וכאיל. 2. לב"ש אין מאכילין לנדות כיון שטומאה יוצאת מגופם כדאשכחן גבי פסח שיש חילוק ביניהם, ולב"ה נאכל שנאמר שנאכל לטמא סתמא. אין מרגילין והיינו להפשיט מהרגלים כדי להשתמש בעור בשלימותו: ביו"ט משום טירחא שאינה צריכה, ולא בבכור כב"ש דלא מאכילין לנדות, והמ"ד שאוסר בפסולי המוקדשין 1. כר"א בר"ש דסובר שחטאת שהופרשה לאחריות ונפל בה מום אם קרבה חברתה נאסרת אפילו שהיא בשר בקדירה, ש"מ דמחמיר בקדושת פסוה"מ, וסובר שמשביח בעור פוגם בבשר, ואין להעמיד כב"ש דאשכחן שמחמירים בבכור ולא בפסוה"מ. 2. אתיא ככו"ע ואסור משום דנראה שעובד בקדשים. 3. גזירה שמא יגדל עדרים מפסוה"מ.

בכור שאחזו דם פליגי האם מותר להקזו, דלכו"ע חייב במחמץ אחר מחמץ וכן במסרס אחר מסרס, ופליגי במטיל מום בבעל מום 1. לר"מ אין מקיזין במקום שעושה מום שנאמר כל מום לא יהיה בו, ולאידך אתי שאסור לגרום שיפול בו מום. 2. חכמים שרו במקום שעושה מום שנאמר תמים יהיה לרצון ולא ישחט עליו, ולר"מ קרא אתי למעוטי להוי"א בעל מום מעיקרו ולמסקנא לפסוה"מ אחר פדיונו. 3. לר"ש יקזו אפילו שעושה מום ונשחט על אותו המום, וכן הלכה. 4. לר"י אפילו מת אסור להקזו, דגזר אטו מקום שעושה מום.

חבית של תרומה שנולד בה ספק טומאה הויא תלויה, לר"א צריך לשמרה, לרבי יהושע יניח במקום תורפה כדי שתפסל, ולר"ג לא יחדש דבר. ופלוגתניהו 1. להוי"א כמו המחלוקת בבכור שנפל בו מום, ודחי דתרומה הוי גרמא משא"כ בכור דבידים וכן שמא יבא אליהו ויטהרנה. 2. פליגי בקראי שנאמר משמרת תרומותי, לר"א קאמר שצריך לשמור תרומה טהורה ותלויה, ולר"י כתיב תרומתי דמשמע חד, ודחי דלגבי בבגדו בה אשכחן דר"א אינו דורש לפי המקרא. 3. למסקנא לכו"ע צריך לשמור

מה שראוי, ור"א סובר דאף תלויה נחשבת ראויה שמא יבא אליהו ויטהרנה.

דף לד

*קוצץ בהרת. *קנס בבנו.

מי שהיתה לו בהרת וקצצה במתכוון, לר"א לכשיוולד לו נגע אחר יטהר ולחכמים עד שתפרח בכולו או שתתמעט מכגריס. והשמעות 1. במשנתנו הצורם און בכור ר"א קניס ולא ישחט עולמית ולחכמים שרי אם נולד בו מום אחר, ותוצינן דר"א קניס בממונו ולא בגופו ורבנן קונסים במעשה שעשה. 2. ר"פ בעי האם לר"א נטהר כבר כאשר נראה בו נגע אחר או עד שיטהר מהנגע השני, והנפ"מ אם נולד הנגע השני בהיותו חתן דאז לא מטמאו, ועלתה בתיקו.

קנס בבנו אחריו 1. במוכר עבדו לגוי קנסו, כיון שכל יום מפקיעו ממצוות. 2. כוון מלאכתו במועד לא קנסו, כיון שלא עשה איסור. 3. זיבל שדהו בשביעית, בנו זורעה. 4. צורם און בכור לא קנסינן, דומיא דשביעית. 5. טימא טהרותיו של חבירו לא קנסו, דהיזק שאינו ניכר הוי קנסא דרבנן.

דף לה-לו

*הטלת מום בבכור. *נאמנות רועה. *הנאמנים להתיר. *מכירת איסורים.

המקרים בהטלת מום בבכור 1. הטלת מום שלא לדעת מתירה, ואם אח"כ עשה לדעת אסור, וקמ"ל בקסדור שראה בכור זקן אף שעשוי להתחלף בגדול, ובקטנים שקשרו זנבות טלאים ולא חיישינן למסרך. 2. זה הכלל, לדעת אסור לאתויי גרמא, ושלא לדעת מותר לאתויי מסיח לפי תומו דשרי. 3. בכור שרודף אחרי אדם ועשה בו מום מותר, ולאחר הרדיפה לל"ק אסור ולל"ב שרי כיון שזוכר בצערו. 4. מותר להטיל מום בבכור קודם שיצא כל ראשו לאויר העולם.

נאמנות רועה להתיר מום על פיו 1. לת"ק רועה ישראל נאמן וכהן לא, ומפרשינן לל"ק רועה ישראל אצל כהן נאמן דלא חיישינן ללגימא אבל רועה כהן אצל ישראל אינו נאמן דחיישינן לגומלין. ולל"ב איפכא דרועה כהן אצל ישראל נאמן דלא חיישינן לגומלין אבל ישראל אצל כהן אינו נאמן דחיישינן ללגימא, ולתרוייהו רועה כהן אצל כהן אינו נאמן דאיכא גומלין ולגימא. 2. לרשב"ג רועה כהן נאמן על של חבירו ולא על של עצמו. 3. לר"מ החשוד על הדבר לא דנו ולא מעידו, ואתי לפסול כהן לל"ק אף מן השוק ולל"ב דווקא רועה כהן, והא דאמר ר"מ חשוד לדבר אחד נחשד לכל התורה זהו במוחזק לעבירה אחת.

נאמנות על מומי בכור ומ"ט 1. בכור בבית כהן, לר"י בן קפוסאי מעידין שנים מן השוק ואפילו כהנים, לרשב"ג אפילו בנו ובתו, ולרבי יוסי בני ביתו פסולים, ולר"מ דלעיל אפילו כהן מהשוק פסול. 2. ספק בכור אצל ישראל, לר"י בן קפוסאי צריך שנים מן השוק, ולר"נ הבעלים דישאלים לא נחשדו, וכן בספק מעשר. 3. בעלים כהן נמצא בחוף והבכור נכנס לבית שלם ויוצא חבול, הנמצא בבית מעיד עליו וזהו בני הבית או הרועה, ואשתו כגופו לכן לא נאמנת. 4. פליגי האם עד מפי עד נאמן רק לעדות אשה, או גם לעדות בכור שהאשה כשירה לה. 5. אדם שאמר זהו בכור ומומו עמו נאמן דהפה שאסר הוא הפה שהתיר ובמקום חשדא אמרינן מה לו לשקר, וקמ"ל דלא אמרינן שהיה חייב לומר שזהו בכור. 6. רבי צדוק שהיה כהן האכיל בכור בסל ונפצע בשפתיו, רבי יהושע התיר כיון דלא גזרו על ת"ח ור"ג אסר. 7. כהן נאמן לומר שהראה לחכם, והטעם משום קדשים בחוף או משום שלא משקר במלתא דעבידא לאיגלווי, וא"כ ה"ה באומר שישראל נתן לו במומו. 8. ישראל נאמן לומר שנתן לכהן במומו, וקמ"ל אפילו קטן שהגדיל. 9. אין לראות בכור של ישראל בלא שכהן עמו כיון שחשוד על גזילת הכהן, ובמום מובהק רואין דלא נחשד שהרי חזינן שמכבד את החכם. 10. מום מובהק כגון ניסמית עינו, לת"ק נשחט ע"פ שלשה ולרבי יוסי ע"פ מומחה, ואמרינן דה"ה בחו"ל וזהו רק במקום שאין מומחה, ושלשה מפירין נדר במקום שאין חכם.

מכירת איסורים 1. בכור שלא הראהו יחזיר להם את הדמים, ומה שלא אכלו יקבר. 2. וכן הדין בטרפה, ואם מכרו לגוי ישלמו למוכר רק דמי טריפה. 3. וכן בדברים שהנפש קצה בהן לכו"ע, והם נבילות וטריפות שקצים ורמשים. 4. רשב"א פליג בדברים שאין הנפש קצה בהם, וסובר דינכה מן הדמים את מה שאכלו. ואיירי שהפסידוהו: בכור ממקום המום, טבל אפשר לתקנו, ויין נסך ע"י תערובת דמותר בהנאה כרשב"ג.

הדרן עלך פרק חמישי דבכורות!

דף לו

*המומין שנשחט. *מומי האזן.

בכור נשחט על מומין שבגלוי ואינם חוזרין, וילפינן בכלל ופרט וכלל שנאמר מום פסח ועור כל מום רע. והקושיות 1. אי"צ נמי בטל ממלאכתו, דכל מום רע ריבויא. 2. מומין שבסתר, אינם מום רע. 3. מום עובר, לל"ק מסברא שהרי לא פודין עליו, ולל"ב משום שנאמר פסח ועור.

מומי האזן 1. נפגמה אזנו מן הסחוס, ושיעורו כחגירת הצפורן. 2. נסדקה כל שהוא, בידי אדם או בידי שמים. 3. ניקבה, לת"ק מלא כרשינה בנכנס ויוצא ולר"י בר"י כעדשה, ואף דרציעה כשיעור מחט פוסלת כהן לעבודה ובהמה להקרבה, בעינן טפי בכדי להתירו בשחיטה. 4. יבשה, לת"ק כל שתניקב ואינה מוציאה דם, ולר"י בן המשולם כדי שתהא נפרכת.

דף לח

*החסרון בגולגולת. *טומאת תוך ואחורים. *מומי העין. *מים קבועים.

שיעור החסרון בגולגולת ע"מ לעשותו טריפה לב"ש כמלא מקדח ולב"ה כדי שינטל מן החי וימות וזהו כסלע, ומקשינן דתרוייהו חדא שיעורא. ומתצינן 1. שמא מקדח וחיסומו כדי שיצא ברווח, ואפשר לסמוך על דבר זה כמו שמועת חזקיה אבי עקש דלקמן. 2. הכא במקדח גדול וסתמא קטן, וקשיא דא"כ לא אתי כרבנן וכן לר"מ הוי מקולי ב"ש. 3. ב"ה איירי בסלע קטן.

חזקיה אבי עקש העיד שכל כלי חרס שאין לו תוך טומאת תוכו ואחוריו שוין, והקושיות 1. כלי חרס מטמא רק אם יש לו תוך, ותירץ דאיירי בכלי שטף. 2. צריך לתלות את הדין בכלי חרס, דקמ"ל דהיכא שיש לו תוך אחוריו חלוקים מתוכו וכ"כ נטמא בפ"ע. 3. התורה כתבה תוכו רק בכלי חרס ולא בכלי שטף, איירי בטומאת משקין דרבנן גזרו אטו משקה זב שזהו אב הטומאה, לכן עשו הכירא כדי שלא ישרפו על טומאה זו. 4. כלי שטף מטמא אם יש לו תוך דבעינן דומיא דשק שמיטלטל מלא וריקן, ובראוי למדרס מטמא אף שאין לו תוך, אבל בכלי חרס אין מדרס.

מומי העין 1. הריס והוא בבת העין, שניקב נפגם או נסדק. 2. דק בצבע שחור משוקע הוי מום וצף לא, ולבן איפכא. 3. תבלול לרבי יוסי זהו לבן הפוסק בסירא ונכנס בשחור, ולר"מ אף שחור הנכנס בלבן דקסבר תבלול זהו דבר המבלבל את העינים, ולרבי יוסי מומין בלבן דנקרא חלב העין ולא עין סתמא. 4. חלזון וזהו נחש. 5. כמין עינב בעינו. 6. חורוור קבוע שיש טיפין לבנות בעין, לר"מ ארבעים יום ולר"י שמונים, ובודקין אותו שלשה פעמים בתוך שמונים יום. 7. מים קבועים שנוטף מעיניו, ודוקא אם האכילוהו לרפואה תבן ומספוא לח ואח"כ יבש, והחולי נשאר שלשה חדשים ולר"מ שמונים יום.

רפואת מים קבועים לאכול לח ואח"כ יבש כגרוגרת, והאיבעיות 1. האם בכל סעודה או רק בראשונה. 2. אחר האכילה. 3. אחר השתיה. 4. קשור. 5. לבדו. 6. בעיר ובגינה הסמוכה לעיר, ועלו בתיקו.

שאלות לחזרה ושינון

- א. המקרים בהטלת מום בבכור (4)
- ב. נאמנות רועה להתיר מום על פיו (3)
- ג. נאמנות על מומי בכור שנפלו מאליהם, ומ"ט (10)
- ד. מכירת איסורים (4)

הדרך!

פרק ששי- על אלו מומין

אָדף לז

- א. המומין שבכור נשחט עליהם ומנין, והקושיות (3)
- ב. דיני מומי האזן ושיעורם (4)

אָדף לח

- א. המח' בחסרון בגולגולת, ואמאי אינם חד שיעורא (3)
- ב. עדות חזקיה אבי עקש, והקושיות (4)
- ג. דיני מומי העין (7)
- ד. רפואת מים קבועין, והאיבעיות (6)

פרק חמישי- כל פסולי המוקדשין

ף לא

- א. דיני ההנאה בקרבנות ומנין (3)
- ב. מנין שאסור למכור מעשר בהמה (3)
- ג. הקושיות דנילף לבכור שאינו נמכר (3)

ף לג

- א. למי מאכילים בכור בעל מום (2)
- ב. מתי אין מרגילין, והמ"ד שאוסר בפסולי המוקדשין (3)
- ג. בכור שאחזו דם, המח' בהטלת מום בבעל מום (4)
- ד. המח' בחבית תרומה שנולד בה ספק תרומה, ובמאי פליגי (3)

ף לד

- א. המח' בקוצץ בהרתו בתתכון, והשמועות (2)
- ב. דיני קנס בבנו אחריו (5)

ף לה- לו

הושלמה סדרת "דרך ישרה" על כל הש"ס! יצאו לאור בס"ד מסכתות:

📖 **ברכות** עם מחודדין בפ"ך.

📖 **שבת** מהדורה חדשה.

📖 **עירובין**

📖 **פסחים**

📖 **שקלים ר"ה**

📖 **יומא**

📖 **סוכה**

📖 **ביצה תענית**

📖 **מגילה-פורים** עם מדרש,

תוספתא, ותמצית מחור יין לרמ"א

📖 **מו"ק חגיגה**

📖 **יבמות**

📖 **כתובות**

📖 **נדרים**

📖 **נזיר סוטה**

📖 **גיטין**

📖 **קידושין** - עם תורתך שעשועי,

סימני הדף, ותוספתא

📖 **בבא קמא**

📖 **בבא מציעא**

📖 **בבא בתרא א-ב**

📖 **סנהדרין א-ב** עם "יש סדר

לגמרא" ותמצית כל המסכתא.

📖 **מכות שבועות**

📖 **עבודה זרה הוריות**

מחודדין בפ"ך

📖 **זבחים**

📖 **מנחות**

📖 **חולין**

📖 **בכורות** עם הקדמות ומושגים

📖 **ערכין-תמורה**

📖 **כריתות-מעילה**

📖 **נדה**

ניתן להשיג: בטל' 054-8479220, ת.ד. 5053 בני ברק, yesodot100@gmail.com מחיר: 5 ₪.

חיבורים נוספים מבית "דרך ישרה":

נשיח בחוקין 1270 מצוות לפי כל

השיטות של מוני תרי"ג המצוות.

בחקותין אשתעשע - על תרי"ג מצוות,

לשיטת בה"ג ואזהרות ר"ש אבן גבירול.

עתים לתורה - לוחות ללימוד יומי לכל

יהודי, עם הרב מרדכי גנוט שליט"א.

שירת ישראל - סוגיות מסכת ב"ק.

קיצור חודים מנוקד ומסודר.

קיצור אלשין רות

קיצור אלשין אסתר

קיצור אלשין איכה

בקרוב בס"ד על שה"ש וקהלת.

באהבת תשגה תמיד - שיחות

באהבת תורה ודרכי זכירתה מהגאון

רבי בונים שרייבר שליט"א.

איזוהי דרך ישרה - כיצד ללמוד

לשנן ולזכור, עם הכנה למסכת מכות.

הקדמות ומושגים - סדר קדשים,

ובקרוב בס"ד על סדרי זרעים וטהרות.

|| ניתן להצטרף לקהל הקוראים, ||

ולקבל את העלון במייל

לפרטים תגובות והערות:

yesodot100@gmail.com

~346~

המערכת